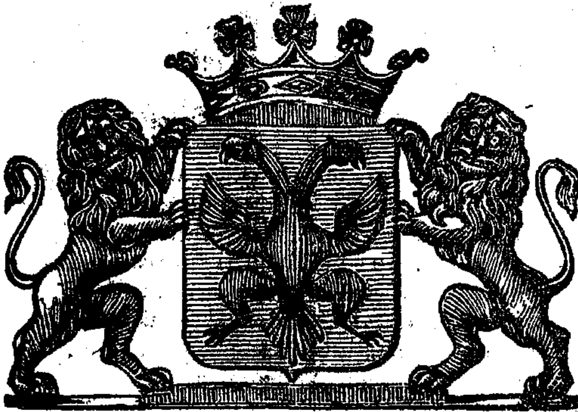
1848. N°. 180.

ARNHEMSCHE COURANT.

De prijs dezer Courant, die geregeld *vijfmaal* 's weeks wordt uitgegeven, en wel op *Dingsdag*, *Woensdag*, *Donderdag*, *Zaturdag* en *Zondag*, is *f* 5 in de drie maanden.

WOENSDAG 30 AUGUSTUS.

De prijs der Advertentiën is, van een tot vijf regels, *f* 1.00, en voor elken regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen zegelregt, voor elke plaatsing.

De verhooging der begrooting van oorlog.

Naauwelijks had de monarchie in Frankrijk plaats gemaakt voor de republiek, of onze regering rustte zich uit ten strijde. Men verhoogde de begrooting der uitgaven voor Oorlog en Marine met drie millioen guldens ten behoeve eener wapening, welke bij wezenlijk gevaar onvoldoende en bij een denkbeeldig onvergefelijk was. Het ministerie DONKER CURTIUS, hetwelk in zijn programma zich vooral een ministerie van bezuiniging had genoemd, ging, wel verre van te bezuinigen, met de buitengewone wapening voort en vroeg in juli aan de Staten-Generaal eene nieuwe verhooging der begrooting van Oorlog van ruim *f* 1,800,000. De ministers schenen meer vertrouwen te stellen op sabels en baijonetten dan op de ontwerpen, door welke zij in de behoeften der natie zeiden te voorzien.

Ditmaal echter begreep de Kamer beter dan in maart wat haar te doen stond. Zij wilde een uitgeput volk, op het eigen oogenblik dat men het met buitengewone belastingen tot dekking van aanzienlijke te-korten bedreigde, niet nog meer door nuttelooze uitgaven bezwaren. Dingsdag 22 augustus weigerde zij met 32 tegen 21 stemmen die verhooging. In het verslag der commissie van rapporteurs werd verklaard, dat men »met het oog vooral op den tegenwoordigen toestand der openbare geldmiddelen en het voor de dienst van 1848 reeds verbroken evenwigt tusschen uitgaven en inkomsten, zich wel bezwaard moest achten, om ten tweeden male zulk eene aanmerkelijke vermeerdering der uitgaven van het departement van Oorlog goed te keuren, ten minste indien niet de overtuiging der volstrekt onvermijdelijke noodzakelijkheid, om daartoe in zoodanige mate als het voorstel medebrengt over te gaan, aanwezig was en deze overtuiging moest men vrij algemeen verklaren niet te bezitten." »Men »zou zich," luidde het verder, »door »die verhooging der begrooting van »Oorlog weder bevinden aan den aanvang van den weg, dien men in »1830 is ingetreden, en die, na jaren »van inspanning, tot uitputting der »schatkist en tot vermeerdering van »den schuldenlast met vele millioenen »aan jaarlijksche renten heeft geleid, »zonder dat die zware offers eenigzins »daaraan geëvenredigde voordeelen »voor het vaderland hebben opgeleverd. Voor zulk eene noodlottige »uitkomst moet men ditmaal zich zorgvuldig trachten te hoeden."

De redenen daartegen door den minister van Oorlog ingebragt werden geoordeeld niet afdoende te wezen. Bij de beraadslagingen drongen alle sprekers, met uitzondering van den heer KIEN, het in het Verslag gezegde aan. Men zag geene noodzakelijkheid voor de buitengewone wapening; men weigerde mede te werken tot een nieuw stelsel van volharding; men wilde de buitendien reeds zware lasten der natie niet nog meer verzwaren ten behoeve eener zaak, welker nut zeer twijfelachtig, maar welker bezwaren zeer stellig waren. De Kamer weigerde den minister zijne aanvraag.

Donderdag 24 augustus komt de minister nogmaals op de zaak terug. Hij had alles nog eens bedacht en nagerekend: hij had nu ontdekt, dat hij het wel voor *f* 370,000 minder zou kunnen doen. Nieuwe gevaren, tegen welke de wapening noodig is, worden niet aangevoerd; nieuwe redenen te harer verdediging schijnen er ook niet te bestaan, dan alleen dat men onwettiglijk uitgaven gedaan heeft, welke men nu wenscht gedekt te zien. Overigens wordt geen enkel bezwaar, hetwelk dingsdag de verhooging der begrooting met achttien tonnen gouds deed weigeren, opgeheven. Niets is in die twee dagen veranderd dan alleen dat de ministers wat minder vragen. Eene nieuwe weigering was dus boven allen twijfel. Doch ziet, het tegendeel gebeurt; vrijdag 25 augustus neemt de Kamer met algemeene stemmen een beginsel aan, hetwelk zij dingsdag 22 augustus met ⅗ harer leden onaannemelijk verklaard had. Al die fraaije woorden en redenen, al die wezenlijke gronden hebben dus alleen moeten strekken om wat af te dingen op eenen overvragenden minister. Die *f* 370,000 meer zouden ons op den weg der volharding gebragt hebben, deze vooral zouden het volk zoo onmatig gedrukt hebben. Door de vermindering is dat niet meer te vreezen.

Wat mag de oplossing van dit raadsel wezen? Geen ander weten wij dan dit: de heeren verlangden naar huis. Dat verlangen zal de arme uitgeputte natie op veertien tonnen gouds te staan komen, behalve hetgeen nog in het vervolg daarboven zal gevraagd worden. Op deze wijze hebben de vertegenwoordigers der Provinciale Staten hunne politische loopbaan besloten, zij mogen zich vol blijdschap naar hunne haardsteden begeven; de dank des uitgeputten volks, aan hetwelk zij nieuwe drukkende lasten, welker nutteloosheid en nadeelen zij zelven boven bedenking gesteld hebben, opgelegd hebben, zal hen derwaarts niet volgen. Wij weten geene verschooning voor eene handelwijze, welke wij het niét wagen met den naam, dien zij verdient, te bestempelen?

Binnenlandsche Berigten.

Amsterdam, *28 aug.* Uit eene officiëele bron ontvangen wij het volgende berigt:

»Nadat Nederland tegen het ten aanzien van Limburg genomen besluit door de Nationale Vergadering te Frankfort geprotesteerd heeft bij de vijf groote mogendheden, mede-onderteekenaren en borgen van het tractaat der 24 artikelen, is het antwoord dier mogendheden, en daaronder ook Pruisen, ingekomen. Dit antwoord *is ten gunste van Nederland* uitgevallen. Pruisens antwoord was echter, wat den vorm betreft, voorzigtiger ingekleed, hetgeen door de eigenaardige stelling, waarin die mogenheid zich bevindt, verklaard wordt. Maar ook zijn antwoord erkent, gelijk dat der overige mogendheden, dat men een wettig gesloten internationaal verdrag niet *eenzijdig* vernietigen kan.

»Overigens wordt verzekerd, dat het Duitsche Parlement voorshands er niet aan denkt, om zijn besluit, opzigtens Limburg, te doen uitvoeren."

(*Hand.*)

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Vervolg der zitting van donderdag 24 augustus.

Ook de uitgaven voor de defensie zouden er niet door verminderd worden, terwijl bij het ontwerp de noodige ruimte is gelaten, om aan het doel van bezuiniging tevens den waarborg der ingezetenen te verbinden. Z. Exc. drukt het mitsdien der vertegenwoordiging op het harte, dit ontwerp niet af te wijzen en waarschuwt haar daarvoor, ook voor hare eigene verantwoordelijkheid, op een oogenblik, dat geheel Europa in staat van gisting verkeert. Den dag, waarop die afschaffing der militie in deze vergaderzaal zou worden uitgesproken, zou Z. Exc. noemen een dag, noodlottig voor het vaderland. — *En resumé:* 1o. het ontwerp bevat niets, dat eene wijziging van de wetten op de militie en schutterij in den weg staat; 2o. het is evenmin belemmerend op den weg van bezuiniging; 3o. door de inrigting der militie bij dit ontwerp bestaat er waarborg voor 's lands veiligheid, terwijl de gelegenheid wordt opengelaten, om die inrigting bij eene latere wet zoo doeltreffend mogelijk tot stand te brengen.

De heer *Storm van 's Gravesande* vindt zich verpligt, hier nogmaals te herhalen, dat hij en velen zijner medeleden, die bezwaren tegen het ontwerp opperden, dit niet deden, omdat zij de militie wilden afgeschaft hebben, maar omdat zij verlangden eene meer eenvoudige redactie van het ontwerp.

Z. Exc. *de tijdelijke minister van Binnenlandsche Zaken* heeft alsnu het woord. — Tot dusver — zoo zegt hij — is hier in het breede gehandeld over de regten en vrijheden, den volke te verleenen; dit kleine ontwerp heeft de bepaalde strekking, om nu ook *verpligtingen* van datzelfde volk aan te wijzen en te regelen. Er wordt in deze vergaderzaal gehandeld over de daarstelling van een staatsverdrag; welnu, een staatsverdrag is eene overeenkomst, en elke overeenkomst geeft aan de éene zijde regten, stelt aan den anderen kant verpligtingen.

Die regten en vrijheden, welke hier verleend zullen worden, zijn heilig; van daar, dat men met naauwlettende zorg elke bepaling, elke omschrijving wikt en weegt. Maar die pligten zijn niet minder heilig, en het is van het uiterste belang, dat regten en pligten met juistheid worden omschreven. Ziedaar dus het gewigt van het onderwerp, den aard van het onderwerp geschetst; en de last, die hier op de natie tegenover de verkregen regten zal worden gelegd, haar eigen belang vordert het, dat zij die verpligting dragen, omdat de handhaving der orde in de maatschappij eene eerste voorwaarde is van het bestaan dier maatschappij zelve. Z. Exc. heeft hier

redeneringen bij menigte gehoord, uitsluitend daarover loopende, of hetgeen voorgesteld wordt goed is; of het overeenkomt met de gezindheid der natie, met haren aard en hare zeden; maar dat zijn vragen, die wel gedaan moeten worden, waar er rede is van toekenning van vrijheden, maar niet waar het geldt oplegging van vaderlandsche pligten. Z. Exc. vraagt dan ook niet, of dit of dat deel van het ontwerp in strijd zou kunnen zijn met de gezindheid van een gedeelte der bevolking; maar de eenige vraag is ten deze: waaraan heeft het vaderland, tot beveiliging zijner onafhankelijkheid, *behoefte*? Met leedwezen heeft Z. Exc. dan ook de verpligting tot zeedienst hooren afkeuren en met nog grooter leedwezen heeft hij tegen die verpligting stemmen hooren opgaan van hen, die in de eerste handelssteden van ons vaderland gevestigd zijn. Is dan onze staat zoo beperkt tot het plek vasteland, dat wij bewonen? Hebben wij geene belangen ter zee te verzorgen? Hebben wij geene Overzeesche bezittingen, welke een deel van het grondgebied des rijks uitmaken? Hebben wij wijders geene dure verpligting, om onzen handel te beschermen, den bronader van onze welvaart? Het is waar, wij bevinden ons hier op een klein plekje gronds, dat zijnen roem gehandhaafd heeft te land; maar meer nog uitblinkende was ook die roem op den oceaan. Het is waar, hier hebben wij onze bezittingen, maar ook ginds, aan geene zijde van den oceaan, hebben wij onze rijkdommen en welvaartsbronnen. Het is dus niet alleen pligt, zijn *land* te dienen, maar ook ter zee onze belangen te behartigen. En wanneer nu de regering die verpligting van den Nederlander in de grondwet schrijft, dan wil zij ook te gelijker tijd, dat er waarborgen tegen mogelijk misbruik worden verleend. Daarom is bij het omschrijven der verpligting *de wet* er vlak naast gesteld, om die verpligting te regelen, om, zoo doende, de meest mogelijke waarborgen te verstrekken en om te waken, dat geen eenige regering daarvan zou kunnen afwijken.

Ten betooge van die verleende waarborgen doorloopt Z. Exc. kortelijk al de hoofdbepalingen van het ontwerp en beantwoordt te dier gelegenheid verschillende bedenkingen, op de onderdeelen gemaakt. Z. Exc. besluit, dat er een zuiver denkbeeld ten grondslag van het ontwerp ligt; dat de regering dat denkbeeld heeft volgehouden en dat zoowel de regten van den staat als die der ingezetenen met juistheid zijn bepaald. — Bij stemming is het hoofdstuk AANGENOMEN met 50 tegen 6 stemmen. — Vervolgens zijn de discussiën aangevangen over hoofdstuk IX (*van den Waterstaat*). Die discussiën duren nog voort.

De heer *Anemaet* zal aan het thans in beraadslaging gestelde ontwerp van wet no. IX moeijelijk zijne goedkeurende stem kunnen verleenen, tenzij dat de minister met de verdediging van hetzelve belast, den spreker van de dwaling zou kunnen overtuigen, of hem zou kunnen geruststellen ten aanzien der bij hem bestaande bezwaren daartegen, die spreker de eer zal hebben in het midden te brengen.

Zoo als de staats-commissie dit hoofdstuk had voorgedragen, zou de redenaar er zich mede vereenigd hebben, en nog wel zoo als het voorstel van 1844 dit voordroeg. Maar nu heeft de regering in haar derde artikel eene bijvoeging gedaan, tegen welke hij meent zich te moeten verzetten; — immers dat aan de Provinciale Staten zou worden opgedragen, om, hoezeer dan ook onder goedkeuring des Konings in de bestaande inrigtingen en reglementen der waterschappen," veranderingen te maken is een te gevaarlijke en te onredelijke bepaling, dan dat spreker zich daarmede gemakkelijk zou kunnen vereenigen.

Spreker merkt al dadelijk op, dat, daar elke waterschap op zich zelve staat, men bij die erkentenis aan geen *algemeene* provinciale reglementen voor de waterschappen moest denken; want die met de zaak bekend is, weet dat die niet in algemeene werking kunnen gebragt worden, en dat bij oude herkomsten blijvende regten zijn bedongen. Spreker meent dat men aan de Provinciale Staten nooit de bevoegdheid moet toekennen, om de bestaande inrigtingen en reglementen eigendunkelijk te kunnen veranderen. Waarom zou men thans eene onbeperkte magt aan de gewestelijke Staten geven, die van nieuws en nu voor de polderbesturen eene centralisatie en bureaucratie invoeren, en dat in een oogenblik waarin men voorstelt en het noodzakelijk vindt om die kostbare kwelgeesten zooveel mogelijk uit de plaatselijke besturen te bannen. Spreker zegt dat een polderbestuur niet anders is dan eene commissie, door ingelanden gekozen om de gemeene belangen te behartigen en dat wel, omdat niet alle ingelanden gelijk kunnen bestuur voeren; dit moet men niet uit het oog verliezen. Spreker zal nadere inlichtingen afwachten.

De heer *Schooneveld* ondersteunt de bezwaren van den vorigen spreker. Hij gelooft met hem, dat de voordragt veel te ver gaat en verkregene regten krenkt. De polderbesturen zijn toch niet anders dan anonyme societeiten. De regering moest dus niet buiten hen, en in strijd met hunne belangen, beschikken. Zij heeft alleen daarmede te maken, voor zoo verre de algemeene regten en de belangen des lands daarin betrokken zijn. Maar met welk regt zal het collegie van Provinciale Staten aan ingelanden, tegen hunnen wil en zonder dat het belang des lands daarmede betrokken is, reglementen opdringen? De polders zijn aangekocht, en er zijn verkregen en niet te herroepen regten. Er zijn besturen daargesteld. Zonder hunne toestemming kunnen dus de Provinciale Staten geen reglement daarstellen. Dit is buiten het bereik der wetgeving en der grondwet, verlangen zij zulks, dan geeft spreker het toe, maar zonder hun verzoek mag dit niet geschieden, en is het eene miskenning van regten.

De heer *van Leeuwen* verklaart zich evenzeer tegen het ontwerp, op gelijksoortige gronden als de vorige sprekers. Hij vreest dat het in de praktijk aan groote bezwaren zal onderhevig wezen, de regeling van onderscheidene aangelegenheden, tot de heemraadschappen en polderbesturen betrekkelijk, aan de Provinciale Staten over te laten.

Z. Exc. *de minister van Binnenlandsche Zaken* erkent het hooge gewigt van dit hoofdstuk, vooral in ons vaderland, dat bij de regeling van deze aangelegenheid het grootste belang heeft. Er bestaat daaromtrent eene groote verscheidenheid, ja overvloed van bepalingen, vooral in Zuid- en Noord-Holland. De regering heeft door dit voorstel op het oog gehad de zuiverheid, de eenvormigheid en de eenheid der hier bedoelde inrigtingen te bevorderen. De staats-commissie heeft, bij art. 182 van haar ontwerp, voorgedragen de regeling van deze aangelegenheid over te laten aan de wet. Het ministerie heeft het minder raadzaam geoordeelt dien weg te volgen. Immers onderscheidene provinciën zijn reeds in het bezit van nieuwe polder-reglementen, zoodat het noodeloos te achten was ook dat werk algemeen aan de wet te onderwerpen. De regering heeft met eene ligte wijziging art. 220 der bestaande grondwet overgenomen en den weg opengelaten om in de bestaande inrigtingen en reglementen, onder goedkeuring des Konings, veranderingen te brengen. Met de zucht tot bevordering van regelmatigheid en eenheid bezielt, heeft men de Provinciale Staten bevoegd verklaard, veranderde of nieuwe reglementen vast te stellen. Zij moeten echter door de goedkeuring des Konings gevolgd worden. Men heeft dit des te geruster durven doen, omdat toch de Provinciale Staten geacht moeten worden het beste met provinciale belangen bekend te zijn. Daar den Koning in het belang van den Staat het oppertoezigt wordt opgedragen over alles wat den waterstaat betreft, zoo heeft men het noodzakelijk geoordeeld, dat ten dezen aanzien niets zou geschieden dan onder goedkeuring des Konings. Hierin zijn genoegzame waarborgen gelegen, bovendien heeft de Koning het regt om alle mogelijke besluiten der Staten te vernietigen en mogt men onverhoopt, bij de bedoelde regeling eenige regten krenken, dan is de regter daar, die beslissen zal.

De beraadslagingen worden gesloten. In hoofdelijke omvrage gebragt wordt het ontwerp aangenomen met eene meerderheid van 47 tegen 9 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren: *Corver Hooft*, *Anemaet*, *Nederburgh*, *Mackay*, *Schooneveld*, *Hoffman*, *Alewijn*, *van Leeuwen* en *Boreel*.

De beraadslagingen worden geopend van het hoofdstuk X. (*van het Onderwijs en het Armbestuur.*)

De heer *van Rijkevorsel* is van gevoelen, na een naauwgezet en onbevooroordeeld onderzoek, dat het heil van het vaderland gebiedend vordert, dat de voordragten tot grondwets-herziening zoodanig als zij thans aanhangig zijn, zoo spoedig doenlijk, tot stand gebragt worden en een deel der grondwet uitmaken. De herziening was sedert lang eene behoefte geworden. Het is pligt te trachten dat de tegenwoordige ontwerpen zoo veel mogelijk met de grootste eenstemmigheid worden aangenomen. Intusschen mag hij het niet ontveinzen, dat er weinig heil van deze nieuwe staatsinstellingen voor de natie is te verwachten, indien bij de regering niet het vaste voornemen bestaat om ook het zedelijk, en stoffelijk welzijn der ingezetenen te bevorderen. Daarvan hangt zijns inziens het lot van het vaderland af. Na den afloop dezer herziening is het de regering aan te raden, dat zij met ijver en zorg zich toelegge, om zoo veel onderwerpen te regelen als uit deze herziening mogten voortvloeijen of bij zoo menige gelegenheid, onder anderen bij de behandeling der begrooting, zijn aangegeven. — Onder de onderwerpen die alsdan in ruime mate hare zorg verdienen, rangschikt hij ook het openbaar onderwijs, dat steeds zijne en gewis algemeene levendige belangstelling wekt. Met genoegen heeft hij in dit ontwerp uit de bestaande grondwet overgenomen gezien de bepaling dat het openbaar onderwijs een voorwerp is van de aanhoudende zorg der regering. Evenzeer was het hem aangenaam dat uit gelijken hoofde, in de grondwet de bepaling is opgenomen, dat er overal in het rijk van overheidswege voldoend openbaar lager onderwijs gegeven wordt. Door die twee voorschriften worden aan de regering verpligtingen opgelegd en waarborgen gegeven die den spreker geruststellende voorkomen. Bovendien zal de wet het toezigt der overheid regelen dat de regering op het onderwijs zal uitoefenen. Eén en ander zijn gebiedende voorschriften die hem minder bezwaar doen zien in de opname der bepaling, dat het geven van onderwijs vrij is. Spreker betoogt de doelmatigheid der strekking en uitvoering van de wet van 1806 nopens het onderwijs. Die wet zal steeds den naam van *Rutger Jan Schimmelpenninck* in zegening doen blijven. Hare bepalingen hebben de meest heilzame strekking en invloed gehad; daardoor is de jeugd in beschaving en verdraagzaamheid ontwikkeld, vroegtijdig zijn begrippen van godsdienst en zedelijkheid bij haar ingeprent, eerbied voor het bewind is bij haar ingescherpt, en men mag het daaraan danken dat zoo dikwerf en nog in den laatsten tijd, onrust en beroeringen van den vaderlandschen grond zijn afgewend. Ja, het is daaraan te danken, dat de natie thans rijp te achten is voor de vrijzinnige instellingen, die haar thans zullen worden gegeven. Gedurende meer dan 25 jaren was hij in de gelegenheid om meer van nabij den weldadigen invloed van een goed onderwijs gade te slaan. Met lof en eer spreekt hij van den achtenswaardigen stand van onderwijzer, die het zijne daartoe krachtdadig heeft bijgedragen, en die onafgebroken werkzaam is tot vorming en opleiding der jeugd, ook der meer behoeftige klasse. Zal dit een en ander bij het vrije onderwijs blijven bestaan? Hij hoopt het, bij de waarborgen die de grondwet alsnog zal aanbieden. Hij wil ieders gevoelen eerbiedigen; hij wenscht de rust en eensgezindheid in den Staat te bevorderen; daarom zal hij er zijne toestemming aan geven. Maar ook de Staat heeft zijne regten. De handhaving dier regten is de pligt van den grondwetgever. Daarom heeft ook hij er op aangedrongen dat het toezigt der regering in de grondwet worde opgenomen. Dat moet ook voor het vervolg bestendigd worden. De voorschriften in de grondwet opgenomen bieden hem waarborgen aan, dat het goede onderwijs niet zal verloren gaan. Er zullen daaruit uitgaven voor den staat voortvloeijen; het onderwijs dat van staatswege zal worden gegeven, moet voldoende zijn; — het moeten modelscholen wezen waarnaar anderen hunne scholen zullen kunnen inrigten. Met den meesten ernst drukt hij het 's Konings ministers en aan de toekomstige vertegenwoordiging plegtig op het hart om het toezigt op het onderwijs dat de grondwet voorschrijft naauwlettend op het oog te houden. Het toekomstig geslacht zal hun daarvoor ter verantwoording roepen.

De heer *van Leeuwen* zal, na hetgeen bij de algemeene beraadslagingen door een afgevaardigde uit Zuid-Holland en heden door de vorige sprekers is in het midden gebragt, van het voornemen afzien om uit te wijden over het nut en de goede strekking der bekende wet van april 1806, alsmede over het doelmatige later onderwijs dat hier te lande verstrekt wordt. Ook hij ziet met wezenlijke zelfvoldoening terug op de 16 jaren die hij aan de zorg van dit onderwijs heeft besteed. Ook hij schrijft de kalme en rustige houdig der bevolking in den tegenwoordigen tijd, grootendeels daaraan toe. De geest van godsdienstigheid en burgerzin, waardoor de bevolking zich onderscheidt, was daarvan het heilrijke gevolg. Na de veranderingen die het ontwerp heeft ondergaan en die hem de hoop geven, dat al dat goede niet vernietigd zal worden, zal hij zijne stem aan de voordragt niet onthouden.

De heer *Mackay* zegt, dat, wanneer hij zijne aandacht vestigt op art. 3 van dit ontwerp, nopens het armbestuur, waarin voorgeschreven wordt, dat het armbestuur een onderwerp van aanhoudende zorg der regering is, hij de vrees niet kan onderdrukken dat die bepaling zou kunnen ontaarden in eene te groote bezorgdheid der regering. Wij leven toch in eenen tijd, waarin de vrijheid der diakoniën en andere bijzondere armbesturen dikwerf wordt besproken. Gaarne had hij gezien dat hier eenvoudig van openbaar armbestuur melding ware gemaakt. Hij begrijpt de bepaling intusschen niet anders, en daarom maakt hij hiervan bij deze gelegenheid gewag, dan dat de diaconiën en andere dergelijke armbesturen vrij blijven in hunne werking en niet begrepen zijn onder het armbestuur, dat blijkens dit grondwettelijk voorschrift aan de regering is onderworpen. — Wat nu aangaat het onderwijs behandelt spreker twee punten. Bij het eerste somt hij de gronden op die voor het vrij onderwijs pleiten en bij het tweede tracht hij de bezwaren die daartegen worden ingebragt op te heffen. — Wat het eerste punt aangaat, het vrij onderwijs, is een regt en eene behoefte. Ook dat is een natuurlijk regt en belemmerd onderwijs is een onnatuurlijk verbod. Ook hij beroept zich op het rapport van den heer *Thiers* over het onderwijs, waarin duidelijk gezegd wordt, dat er geene vrijheid van onderwijs bestaat, wanneer het aan eenige vergunning is onderworpen. Vrij onderwijs is een natuurlijk regt. Die vader is weet welk regt hij op zijne kinderen mag uitoefenen; hem staat het vrij die kinderen op te voeden en op te leiden, zoo als hij dienstig oordeelt, zoo als hij verkiest. Het regt dat men voor den Staat inroept op de kinderen, is een onnatuurlijk regt. Dat de Staat belang stelt in het lot der jeugd, is wel. Maar, dat mijne kinderen, zijn kinderen van den Staat mag spreker niet toegeven; ik houde ze, zegt hij, liever voor de mijne. Vrijheid van onderwijs is ook een wettig regt. Men heeft gezegd dat de wet van 1806 wordt miskend. Maar door wie is dit geschied? Die wet verleent alle vrijheid, welke nu wordt verlangd. De raadpensionaris *Schimmelpenninck* heeft zich, zeide men, hoogst verdienstelijk gemaakt door die wet.

De heer *Cost Jordens* begint met te zeggen, dat hij eene gevestigde overtuiging geweld zou moeten aandoen, indien hij de lofredenaar moest worden van het beginsel van vrijheid van lager onderwijs. Het bestaande stelsel heeft naar zijn inzien ook goede vruchten gedragen. En ofschoon zoo velen in den lande dat gevoelen met hem deelen, er zijn er ook die daarover anders denken. Spreker oordeelt, dat er wel eenige vrijheid kan worden gegeven, doch

dat men daarmede zeer voorzigtig moet te werk gaan, en dat het schrijven van vrijheid van onderwijs in de grondwet niet te wenschen is, omdat het als beginsel niet op den voorgrond moet worden gezet. Hij had liever de regeling van het onderwijs aan de wet overgelaten, waarin men dan die mate van vrijheid had kunnen toestaan, die de omstandigheden zouden veroorloven. Men behoefde dan niet eensklaps een sprong te doen, die ligt schokken kan te weeg brengen. Doch nu de regering heeft toegegeven, en een voldoend onderwijs van overheidswege verpligtend is gemaakt, ligt daarin groote waarborg tegen de nadeelen van het beginsel van vrijheid. Ook vordert billijkheid jegens andersdenkenden eenige toegefelijkheid. In dien geest zal hij voor het ontwerp stemmen.

Spreker verheft hem ook. *Schimmelpenninck* heeft het onregt gevoeld. Door hem werd de vrijheid van onderwijs niet belemmerd. Integendeel, de gelegenheid daartoe werd geopend. Had men de bepalingen der wet van 1806, nopens het geheel bijzonder onderwijs, juist opgevat en behoorlijk uitgevoerd, er zouden thans geene klagten worden aangeheven. Doch het vrij onderwijs is ook eene behoefte. Proefnemingen komen hier niet te pas. Een ieder moet vrij zijn, het onderwijs te doen verstrekken naar zijne overtuiging, volgens zijn geweten. De Staat is afgescheiden van de kerk. Het algemeen onderwijs dat van wege den Staat verstrekt kan worden, moet volgens het grondwettige voorschrift geschieden met eerbiediging van ieders godsdienstige begrippen. Het eene boek voor, het andere na, kan worden afgekeurd. Op die scholen zal men mogelijk zelfs geene geschiedenis mogen leeren. Men zegt wel dat men moet hebben een algemeen christelijk onderwijs. Maar welke kleur zal dat onderwijs dragen? Wie zal er de kleur aan geven? Wat moet ik doen als ik mij met die kleur niet te vreden stellen kan? Men onderstelle eens, dat de staat van zaken anders ware. Dat er eene bepaalde kleur bestond, niet die der onbepaalde voorstanders van het tegenwoordig stelsel. Zouden zij zich dan aan die kleur onderwerpen? Zouden zij zich met het onderwijs te vreden stellen, dat men hun aanbood? — In de tweede plaats: welke bezwaren worden er dan toch tegen de vrijheid van onderwijs ingebragt? A. Zij zal, zegt men, leiden tot de vorming van dweepers. Er wordt gedweept met het stelsel der wet van 1806. Dat is inderdaad eene wezenlijke dweeperij. De noodzakelijkheid van het exclusief onderwijs zal later al meer en meer blijken. Wij hebben in deze residentie eene zoodanige diaconieschool. Zij bestaan ook in andere steden van andere provinciën. Neen! daar worden geene dweepers gevormd; maar in de jeugdige harten wordt de goddelijke leer ingeprent; *hebt uwe naasten lief gelijk u zelven! Eert uwe vijanden!* — B. De vrijheid zal leiden tot godsdiensthaat. Maar, is de vereeniging tusschen roomsch en onroomsch door de werking der wet van 1806 zoo zeer bevorderd? Heeft zij in dit opzigt de vruchten geleverd die men daarvan verwachtte? Neen, vereeniging geeft vrede, doch vermenging kan juist wantrouwen doen ontstaan. — C. Men vreest de concurrentie. Het is zoo, materiëel gesproken kan het onderwijs daardoor lijden. Doch de voorstanders van het tegenwoordige stelsel behoeven daarvoor geene vrees te koesteren; want, indien de ouders mogten ontwaren dat zij in hunne goede verwachtingen ten opzigte der bijzondere scholen mogten worden te leur gesteld, dan zullen zij van zelve tot de openbare scholen terugkeeren. Maar voor de wetenschap is de concurrentie allernoodzakelijkst, en kan zij eene heilzame wrijving te weeg brengen. Als protestant verheugt hij zich zeer over de vrijheid van onderwijs, die b. v. in het kath. België bestaat. Hij ducht de gevolgen van de invoering dier vrijheid hier te lande niet. De vrijheid van onderwijs is voor hem eene der dierbaarste vrijheden welke door de regering in de grondwet konde worden geplaatst. Hij beschouwt haar, als de schoonste parel aan de koninklijke kroon. De minister van de Hervormde Eeredienst sprak dezer dagen van den dageraad der vrijheid die voor ons land zou aanbreken. Welnu dan zal deze vrijheid eene lichtstraal daarvan uitmaken, zij zal de hartverkwikkende zon doen schijnen. Zij zal in die jeugdige harten, die deugden prenten, welke men thans dikwerf vruchteloos zoekt. Door haar zal Nederland niet vergaan, maar veeleer behouden blijven. Spiegelen wij ons aan Frankrijk, eerbiedigen wij ieders overtuiging. Dragen wij zorg voor een degelijk openbaar onderwijs. Geeft ons vrijheid van onderwijs, wij zullen u leveren deugdzame burgers, ware vaderlanders!

De heer *van Goltstein* beschouwt de vrijheid van onderwijs als een tooverwoord van onzen tijd. Wie wenscht niet gaarne vrijheid ook in het stuk van het onderwijs, doch men meent ook het gevaar niet te moeten beloopen dat het heilzame dat het onderwijs hier te lande heeft te weeg gebragt, zou kunnen verloren gaan. Het is pligt van eene regering, zorg te dragen voor de ontwikkeling en beschaving der jeugd, ten einde zij aan hare bestemming en verpligting als menschen en als staatsburgers kunnen voldoen. Spreker gaat na de regten die de Staat ten opzigte der opvoeding en van het onderwijs heeft. Bij de wet van 1806 werden zij erkend en de grondslag gelegd. Ten gevolge dier wet is er een aantal scholen naar mate der behoeften gevestigd geworden. Het beginsel dat bij de wet van 1806 en in de grondwet werd opgenomen, werd behoorlijk uitgevoerd en in toepassing gebragt. Nadat hij het standpunt had nagegaan waarop men zich ten aanzien van het onderwijs bevond, geeft spreker te kennen, dat het naar zijn oordeel groote voordeelen heeft afgeworpen. Hij beschouwt het lager onderwijs als eene kroon, die zelfs door den vreemdeling ons werd opgezet. Het besluit van januari 1842 heeft echter den aard van het onderwijs veranderd. Het werd gesteld onder het toezigt der hooge geestelijkheid. De leerboeken werden haar onderworpen. Het onderwijs werd daardoor verbrokkeld en geheel van natuur veranderd. Het tegenwoordige voorstel levert hem geene genoegzame waarborgen op, dat het lager onderwijs, dat zulke goede uitkomsten heeft opgeleverd, op gelijke wijze in het vervolg zal worden behouden. België, waar men het vrije onderwijs heeft ingevoerd, levert juist het bewijs op, dat, na de vrije mededinging, het onderwijs aldaar merkelijk is verzwakt. Toen in Frankrijk de republiek was gevestigd, heeft men toen ook daar vrije mededinging verlangd? In geenen deele. Spreker kan het aanbod van den vorigen redenaar niet aannemen; hij kan zijne stem aan geene proefneming leenen; hij verlangt geene verantwoordelijkheid te dragen en zal alzoo stemmen tegen het ontwerp.

(*Vervolg hierna.*)

's *Gravenhage*, 28 *aug.* De Eerste Kamer der Staten-Generaal, die vrijdag jl. hare eerste zitting gehouden heeft, waaraan 24 leden deel namen, zal heden in hare afdeelingen bijeenkomen, om te overwegen de ontwerpen van wet, strekkende tot herziening der grondwet, welke haar door de Tweede Kamer zijn toegezonden. De Eerste Kamer schijnt die ontwerpen met de vereischte zorg, die het gewigt der zaak vordert, te zullen onderzoeken. Tot dat einde heeft zij voor hare leden alleen laten drukken en ronddeelen de twaalf wets-ontwerpen, zoo als zij, na de menigvuldige daarin gebragte wijzigingen, luiden. Maar bij die gelegenheid is er een verzuim ontdekt, dat wel spoedig is te herstellen, doch dat tot eenig verwijl zou kunnen aanleiding geven. Ingevolge artikel 228 der grondwet wordt de wet, houdende verklaring der noodzakelijkheid tot verandering der grondwet, aan de Staten der provinciën gezonden, welke, *binnen den tijd daartoe telkens bij de wet bepaald*, aan de gewone leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal een gelijk getal buitengewone toevoegen, die op dezelfde wijze als de gewone benoemd worden. Ingevolge die bepaling, is er aan elk der ontwerpen een laatste artikel gevoegd, houdende zoodanige toezending der staten enz., doch waarin *de bovengemelde tijd*, ter nadere invulling, was opengelaten. Die inlassching is verzuimd en nu doet zich, naar men verneemt, bij de Eerste Kamer de vraag voor, in hoeverre de twaalf ontwerpen kunnen worden aangenomen, waarbij aan een stellig grondwettig voorschrift niet wordt voldaan? Er blijft, naar de meening van velen, niets anders over, dan dat de regering onmiddellijk een voorstel aan de Tweede Kamer doe, waarbij zij alsnog gemagtigd worde, om eene bepaalde dagteekening in de ontwerpen op te nemen. Zonder dit is er eene afstemming van de ontwerpen bij de Eerste Kamer te verwachten, daar men van haar niet mag vergen, dat zij *een bepaald grondwettig voorschrift* uit het oog verlieze.

— Men verzekert thans, dat de tegenwoordige gewone zitting der Staten-Generaal niet zal worden gesloten, en dat er ook geene buitengewone vergadering zal worden gehouden voor het nader onderzoek en het behandelen van de ontwerpen tot grondwets-herziening. De regering heeft, in de bepalingen der grondwet, geene verpligting gevonden, om tot dat einde eene *buitengewone* vergadering der Staten-Generaal te houden. Derhalve is het voornemen, om, zoodra de 58 buitengewone leden van de Tweede Kamer zullen zijn benoemd, de gewone zitting der Staten-Generaal voort te zetten, en wel de Tweede Kamer in dubbele getale, en alsdan *uitsluitend* de ontwerpen tot grondwets-herziening in overweging te nemen.

Arnhem, 29 *aug.* Aan de huizen der stemgeregtigden zijn de lijsten rondgebragt ter vervulling der opengevallen kiezersplaatsen. Wij kunnen de burgerij niet genoeg aanmanen van haar regt gebruik te maken. Men denke niet: spoedig komt er eene nieuwe gemeentewet; want vooreerst is het nog niet waarschijnlijk, dat deze reeds in het volgend jaar tot stand komen zal, maar ten tweede is er geene reden om zoo lang aan mannen door de burgerij minder gewenscht vrij spel te laten. Dit jaar is de zaak vooral belangrijk door dat een derde der kiezers aftreedt. Het kan echter weinig helpen, dat elk voor zich die lijsten invult met die, welke hij geschikt acht: alleen door vereeniging kan men doel treffen. Men verspille dus geene stemmen maar versta zich onderling omtrent de keuze. Onder de aftredenden schijnen alleen de heeren *Schiff* en *André de la Porte* ter herkiezing geschikt. Men heeft ons verzocht eene lijst te vormen; wij gelooven dit echter ook in het belang der zaak minder goed. Wij weten echter, dat eenige ingezetenen, die zeggen dat het hun om mannen te doen is, die goede liberale keuzen zullen doen, besloten hebben, hunne stemmen te vereenigen op: mr. *J. H. C. Boissevain*, *M. F. Blaauw*, *J. K. van den Broek*, mr. *C. P. Henny*, *G. van Ingen*, *G. van der Kaa*, *W. Knoops*, *G. Pitlo*, *N. Verburgt*, *J. van der Dussen*, *F. van Gorkum*.

— De koninklijke Zuid-Hollandsche tooneelisten onder directie van den heer *A. Peters*, hebben gister avond hunne eerste voorstelling alhier gegeven. Wij meenen hierop de aandacht onzer stadgenooten te moeten vestigen, daar genoemd gezelschap, wegens de uitmuntende uitvoering der gegevene stukken, eene algemeene deelneming ruimschoots verdient.

Arnhem 29 *Augustus.*

In het nommer van ons *Bijblad* van heden deelen wij mede: 1. *Wanneer zullen de buitengewone leden der Tweede Kamer kunnen gekozen worden?* 2. Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van zaterdag 26 augustus. 3. *Binnenlandsche berigten:* zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. 4. *Buitenlandsche berigten:* Beraadslagingen over het verslag der commissie van onderzoek in de Nationale Vergadering van Frankrijk; Italië, Engeland: zitting van het Huis der Gemeenten.

Jongste nieuwstijdingen.

Arnhem, 29 *augustus.*

Te Weenen hebben weder ernstige ongeregeldheden onder de werklieden plaats gehad. In den middag van den 23sten augustus ontstonden in de binnenstad eenige oproerige bewegingen. In den Prater en de Brigittenau was het reeds tot bloedige botsingen gekomen; door de burgerwacht en de municipale garde werden de opstandelingen bij herhaling op de vlugt gedreven. Tegen den avond begon er eenige rust te heerschen. Het aantal dooden en gewonden is nog niet met juistheid bekend: den 24sten telde men 6 dooden en 100 gekwetsten onder de arbeiders. Van de veiligheids-wacht werden er 11 gewond, van de burgerwacht 5.

De *Berl. Zeitungshalle* deelt mede dat de bemiddeling van Frankrijk en Engeland in de aangelegenheden van Italië, door de Oostenrijksche regering is afgewezen.

De heden ontvangen Fransche bladen maken hiervan geene melding.

Berigten uit Rome, van 15 dezer, melden, dat het volk en de nationale garde zich in massa naar het Quirinaal hadden begeven, om den Paus te zien. Het volk riep hem toe: Houd moed, heilige Vader!

Krachtens de overeenkomst tusschen de pauselijke deputatie en generaal *Welden*, den 15den dezer te Rovigo gesloten, zal het Oostenrijksche leger de legatiën ten spoedigste ontruimen, doch blijft een keizerlijk garnizoen in de citadel van Ferrara en blijven eenige Oostenrijksche troepen aan deze zijde der Po. De Paus zal geen deel meer aan den oorlog tusschen Italië en Oostenrijk nemen. Men zegt ook, dat het Oostenrijksch eskader Triëst verlaten heeft en in de wateren van Istrië kruist.

Op last van eene keizerlijke ukase zullen de Russen de Donau-vorstendommen bezet houden.

Een gerucht zegt dat Walachijë en Moldavië aan Keizer *Nicolaas* zullen afgestaan worden.

De berigten omtrent de gevangenneming van de heeren *Louis Blanc* en *Caussidière* worden heden tegengesproken. De *Gazette des Tribunaux* zegt dat commissarissen van policie zich, onmiddellijk na den afloop der zitting, naar de woning van de heeren *Louis Blanc* en *Caussidière* begaven. Deze waren echter den vorigen avond te 7 ure reeds vertrokken.

De heer *Bertrand*, regter van instructie, liet daarop de woningen van genoemde heeren onderzoeken; de papieren van den heer *Caussidière* werden in beslag genomen; het bureau van den heer *Louis Blanc* werd verzegeld.

Des avonds te 11 ure had men aan de bevelen tot in-hechtenis-neming nog geen gevolg kunnen geven.

Men zegt, dat de instructie van het proces van *Barbès* en zijne lotgenooten geëindigd is, en dat het gouvernement voornemens is zonder vertraging deze zaak te doen behandelen.

Mengelwerk.

Varia.

's *Gravenhage*, 12 *augustus.*

In hare *Memorie van Beantwoording*, opzigtens de herziening der grondwet, zegt de regering ad art. 5: »De verscheidenheid van beschouwing omtrent art. 5 pleit voor de juistheid der bepaling: »*De wet kan provinciën vereenigen en splitsen.*" Hoe rijmt deze bevoegdheid, aan den *gewonen wetgever* toegekend, met de *grondwettige bepaling*, welke de regering omtrent de zamenstelling der Eerste Kamer voordraagt? »De leden der Eerste Kamer" — heet het — »worden verkozen door de Provinciale Staten, in de volgende verhouding:

Noord-Braband 5,
Gelderland 5,
enz.

Hier worden de provinciën met namen opgenoemd, en aan elke derzelve wordt een bepaald getal ver-

tegenwoordigers toegewezen. Hier zegt dus de grondwet uitdrukkelijk, dat b. v. de provincie Drenthe één vertegenwoordiger zal hebben. Biedt deze grondwettige bepaling nu niet aan Drenthe grond om te beweren dat hare vereeniging met eene andere provincie haar een grondwettig toegekend regt ontnemen zou?

——

Ad art. 10 geeft de taalmeester eene uitlegging die grammaticaal even onjuist als politisch ongepast voorkomt. »Ieder Nederlander" — heet het in art. 10 — »is tot elke *landsbediening* benoembaar. Geen vreemdeling is hiertoe benoembaar, dan volgens de bepalingen dier wet." Wat nu door *landsbediening* te verstaan is, dit verklaart de taalmeester van het ministerie volgenderwijze: »Het woord *landsbediening* »bevat toch niet alleen die bedieningen waarvan de »benoeming door het hoofd van den staat wordt »gedaan, maar elke bediening, welke wordt vervuld »ten behoeve van het vaderland, zoowel gemeente»lijk en provinciaal als bij het algemeen bestuur »van den lande. Maar daaronder zijn, daarentegen, »niet begrepen die betrekkingen, welke niet onmid»dellijk tot de landsdienst behooren, *al wierden zij »ook op eene benoeming van het hoofd van den staat »vervuld*, als daar zijn professoren, hoofden van »gestichten van gezondheid en meer anderen."

Eilieve, vervult een professor geene landsbediening? Vervult hij zijne bediening niet ten behoeve van het vaderland, hetwelk zeer groot belang heeft bij zijne goede pligtsvervulling? Wordt hij niet uit 's lands kas betaald? — En hoofden van gestichten van gezondheid, zijn zij ook niet werkzaam tot het algemeen belang der ingezetenen? oefenen zij dus niet evenzeer eene *landsbediening* uit, inzonderheid wanneer zij uit 's lands kas bezoldiging ontvangen?

Waarlijk, de divagatiën van ons ministerie worden al erger en erger. Is de heer mr. DIRK DONKER zoo bedwelmd door de koninklijke emanatiën, dat hij zich overal, waar slechts sprake zijn kan van eene benoeming des Konings, zich prosterneren moet? Hoe is die dolende hofridder toch op den inval gekomen om eene »benoeming van het hoofd van den staat" als eene essentiëele qualificatie van LANDSDIENST te beschouwen? »Onder *landsdienst*, zegt hij, zijn niet begrepen die betrekkingen, welke niet onmiddellijk tot de landsdienst behooren, *al wierden zij ook op eene benoeming van het hoofd van den staat vervuld*. Die benoeming, echter, doet niets ter zake. Eene menigte betrekkingen, die *inderdaad* niet tot de *landsdienst* behooren, worden juist op benoeming des Konings vervuld; »het hoofd van den Staat" benoemt zijn opperschenker, zijn opperstalmeester, zijne stalmeesters, zijn orkestmeester, zijne kamerheeren, foeriers enz., enz.; en ziedaar juist bedieningen welke geene *landsbedieningen* zijn. Zoodanige bedieningen worden niet vervuld ten behoeve van het vaderland en worden niet uit 's lands kas bezoldigd. Mogen tot zoodanige *persoonlijke* dienst (vergulde lakkeijen-dienst) allerlei vreemdelingen benoembaar zijn, Javanezen en Chinezen niet uitgezonderd. Maar tot *landsbedieningen*, dat is tot *alle* bedieningen, die *uit 's lands kas* worden betaald of ten algemeenen behoeve ingesteld zijn, gelijk de bediening van professor aan eene onzer hoogescholen, of van hoofd van een openbaar gesticht van gezondheid en alle dergelijke bedieningen, waarbij de algemeene belangen der ingezetenen betrokken zijn, behooren slechts Nederlanders benoembaar te wezen, behoudens uitzonderingen, door de wet te maken. Bestaat er ergens een zoo uitmuntend geleerde of geneesheer, dat de regering hem een professoraat aan eene onzer hoogescholen wenscht op te dragen, of hem verlangt te plaatsen aan het hoofd van een openbaar gesticht voor gezondheid, welnu zoo stelle de regering zulks aan de volksvertegenwoordiging voor. Verdient dan de vreemdeling waarlijk zijn beroep in Nederland, dan zal onze volksvertegenwoordiging er gaarne de hand toe leenen. Maar had de regering slechts op het oog eenen vreemden gunsteling te plaatsen, zoo zal haar dit althans niet eigendunkelijk vrijstaan.

——

De regering wil nu wel, bij nadere overweging, toegeven dat de Tweede Kamer voortga eene nominatie aan den Koning aan te bieden ter vervulling der eventuëele vacatures in den Hoogen Raad. Maar terwijl art. 174 der bestaande grondwet bepaalde dat de Kamer eene nominatie van drie personen aanbieden zou, verlangt het ministerie er thans eene van vijf. Deze verandering schijnt niet aanbevelenswaardig. Het kan moeijelijk zijn *vijf* geschikte personen aan te duiden, vooral wanneer men in aanmerking neemt hoeveel aangeduide personen telkens bedanken. Mij dunkt het ware dus verkieslijker die bestaande grondwettige bepaling te behouden. Evenwel zou men in het bedoelde artikel der grondwet eene aanmerkelijke verbetering kunnen brengen, door in stede van de bepaling: »De Koning benoemt den »president uit de leden", te zeggen: »De raad benoemt zijn president uit de leden." Waartoe toch hier weder die koninklijke benoeming? Waartoe ook hier wat gegeven aan [illegible], de deur geopend aan ministeriëelen invloed? Het ministerie wil steeds doen vergeten dat de Hooge [illegible] vierschaar is waarvoor de ministers te regt staan, en dat die vierschaar dan zooveel mogelijk buiten allen invloed der Kroon en harer raadslieden behoort te blijven. Levert men nu de benoeming van het presidentschap aan de Kroon, dat is *aan het ministerie* over, dan zou zucht naar het presidentschap soms voor menigeen een verloksel kunnen worden om bij politische arresten meer op den wensch der regering dan op het strenge regt te letten. Voor de benoeming van den president door den Koning, pleit geene andere reden dan de bedoeling dat er van onzen Hoogen Raad niet steeds kunne worden gezegd: *La cour rend des arrêts, et non pas des services.*

Wat toch de *geschiktheid* van iedereen der leden voor het presidentschap betreft, zoo lijdt het wel geen twijfel dat deze veel beter kan worden beoordeeld door den Raad zelven dan door den Koning of zijne ministers.

——

Blijkens het *Algemeen Verslag* der Tweede Kamer opzigtens de tweede editie der ministeriëele wijzigingen, naar het heet, in de grondwet te brengen, is de meerderheid der Kamer nog niet voldaan met 's heeren DONKER's laatst aanbod om de leden der Eerste Kamer door de Provinciale Staten uit de hoogst aangeslagenen der provinciën te doen benoemen. De meerderheid der vermoedelijk eerlang *au rebut* te stellen Edel Mogende Heeren der Tweede, heeft namelijk bedacht dat er in haar midden zeer velen zijn die niet tot de hoogst aangeslagenen der provincie behooren, en die gevolgelijk, hoe hoog ook, in de gunst der Provinciale Staten aangeteekend, niet tot leden der Eerste zouden kunnen worden benoemd. De meerderheid »drong »er daarom met ernst op aan, dat de kiesbevoegdheid" (men lette wel dat het *tot leden der Eerste Kamer* is) »behalve aan de hoogst belasten, ook aan be»paalde catagoriën van personen mogt worden ge»schonken, die door hunnen maatschappelijken »stand, *vroeger bekleede betrekkingen*" (hier komt de aap uit de mouw) »of uitblinkende wetenschappe»lijke verdiensten" (wie zijn de mannen van *uitblinkende wetenschappelijke verdiensten*, die in de drie en dertig jaren, dat onze Provinciale Staten, kies-kollegiën voor de Tweede Kamer zijn, door dezelve werden benoemd??) »op deze onderscheiding aanspraak kunnen maken."

Ook kwamen sommige leden terug op het denkbeeld dat de benoeming der leden van de Eerste Kamer »aan den Koning moest verblijven, terwijl de »benoeming voor het leven moest plaats hebben, en »het staatsligchaam zelf onontbindbaar moest wor»den verklaard." — En van zulke lieden verwacht men dan nu nog steeds eene afdoende hervorming onzer staatsinstellingen.

Mij dunkt, het begint te blijken, dat de heer ROEST VAN LIMBURG toch eigenlijk geen groot ongelijk had, toen hij reeds in april laatstleden verzekerde dat men de gewenschte hervormingen van onze Staten-Generaal niet zou erlangen en de Stemgeregtigden behoorde te laten beslissen, *ware het met de daarstelling der politische hervorming* ERNST.

Enfin, *qui vivra, verra*.

Correspondentie.

Het stuk »*Wapening*," bij het *Bijblad* ontvangen, zal eerstdaags geplaatst worden.

Advertentiën.

† † † De Curator in het Faillissement van † † LAMMERT TERWEL, Papier-Fabrij- † kant te *Heerde* verwittigt de belanghebbenden, dat de TWEEDE VERIFICATIE DER SCHULDVORDERINGEN door den Edel Achtbaren Heer Regter-Commissaris is bepaald op Vrijdag den 15den September 1848 des middags ten 12 ure, in het Paleis van Justitie, te *Arnhem*.

De Curator voornoemd,
J. H. VAN MEURS.

† † † *ER WORDT VERLANGD*, tegen † † November eerstkomende, een BEDIENDE † in het vak van MANUFACTUREN, van de Protestantsche Godsdienst. — Reflecterenden adresseren zich, onder Letter A., bij den Boekhandelaar *J. Az. DOIJER*, te *Arnhem*.

Diligence-Dienst *Concordia.*

Van TIEL op MAERSBERGEN.

Met den 1sten September aanstaande zal deze dienst dagelijks rijden van *Tiel* op het Station *Maersbergen*, van en op den 2den Spoortrein, van de navolgende plaatsen: Van *Tiel* 's morgens 9½ uur; van *Amsterdam* ten 10 ure, van den *Dam*; van *Utrecht* ten 11½ uur en van *Arnhem* ten 11½ uur.

Van *Tiel* correspondeert deze dienst op *Amersfoort*, *Nijkerk* en *Harderwijk*.

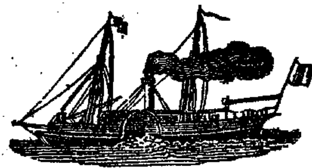
De Vracht per Persoon van *Tiel* naar *Maersbergen* of terug is ƒ 1.05 en het Goederen-Tarief zeer laag gesteld.

Het Kantoor is te *Arnhem* in de Weverstraat, bij de Algemeene Expeditie-Maatschappij.

Arnhem, den 29sten Augustus 1848.
A. HOLSUM.

NB. De Diligence tusschen *Tiel* en het Station *Veenendaal* zal, met den 31sten dezer maand, OPHOUDEN TE RIJDEN.

Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij.

Van *Arnhem* naar *Rotterdam*, des Maandags, Woensdags en Zaturdags, des morgens ten 10 ure.

Van *Rotterdam* naar *Arnhem*, des Zondags, Dingsdags en Vrijdags, des morgens ten 9½ ure, na aankomst van den eersten Spoortrein van *'s Hage*.

Van *Arnhem* naar *Mannheim*, in correspondentie met de Keulen-Mindener en Badensche Spoorwegen, *dagelijks*,

des avonds ten 8¼ ure, na aankomst van den Beurstrein van *Amsterdam*.

De passagiers-vrachten zijn aanmerkelijk minder gesteld; als:

Van *Arnhem* naar *Rotterdam*:

groote kajuit ƒ 2.50; heen en terug ƒ 3.75.
voorkajuit » 1.25 » » » » 1.85.

Van *Arnhem* naar *Duisburg*:

groote kajuit ƒ 2.20; heen en terug ƒ 3.30.
voorkajuit » 1.10 » » » » 1.65.

Van *Arnhem* naar *Mannheim*:

groote kajuit ƒ 10.00; heen en terug ƒ 15.00.
voorkajuit » 5.00 » » » » 7.50.

Nadere inlichtingen te *Arnhem* bij den Agent,
J. W. TER *HAAR.*

STOOMVAART VOOR DEN NEDER- EN MIDDEN-RIJN. DUSSELDORPSCHE MAATSCHAPPIJ.

Dienst met de Stoomschepen Victoria, Stad Bonn, Gutenberg, Mathilde en Elisabeth.

Van *Arnhem* naar *Rotterdam*:

Elken Zondag, Dingsdag, DONDERDAG en Vrijdag, des morgens omstreeks 9 ure.

Van *Arnhem* naar *Mannheim*:

Elken Maandag, Woensdag, VRIJDAG en Zaturdag, des namiddags om 3½ ure.

Nadere inlichtingen bij den Agent
C. BALCK.

Arnhem, 13 Julij 1848.

Dingsdag 29 en Woensdag 30 dezer:

GROOT SOIRÉE VOCAAL & INSTRUMENTAAL, op het Stations-Gebouw, door de Familie *CRASSÉ*, bestaande uit *vier* Heeren en *drie* Dames, waarbij zich bevindt de jonge Heer *BUZIAN*, Elève van den Heer *J. B. BUZIAN*, eerste Violist aan het Koninklijk-Fransche Théâtre te *'s Hage*, welke verscheidene obligaten van de grootste meesters zal doen hooren, en door den Heer *CRASSÉ* zullen eenige Fransche comique stukken gezongen worden.

Aanvang ten 6½ uur.

Stads Schouwburg.

Koninklijke Zuid-Hollandsche Tooneelisten, onder directie van den Heer *A. PETERS.*

Woensdag 30 Augustus 1848:

DE LANDHEER VAN STERRENBERG.

Blijspel in 4 bedrijven, van J. VON WEISZENTHURN, door C. J. ROOBOL.

Gevolgd door:

DE GRAVIN VAN DE TON OF DE TWEE NICHTEN.

Historisch Tooneelspel met Zang in 2 bedrijven, door W. GREEVEN.

Aanvang ten half zeven ure.

Heeren Abonnées worden verzocht op den speeldag, tusschen 9 en 10 ure, plaatsen te bespreken, zullende anders over dezelve worden beschikt.

Marktprijzen.

NIJMEGEN, 28 aug. 1848.

Tarwe ging tot verhoogde prijzen grif af, *Hooglandsche* ƒ 10 à ƒ 10.75, *Cleefsche* en *Inlandsche* ƒ 8 à ƒ 10. — *Rogge* vroeg markt ƒ 5.90 à ƒ 6.25, later liep het iets flaauwer en is toen voor ƒ 5.70 à ƒ 5.75 losgelaten. — *Gerst* begeerd, *Nieuwe Winter* ƒ 4 à ƒ 4.50. — *Boekweit* ging goed af, *Nieuwe* die vrij droog en goed was ƒ 5.75 à ƒ 6. — *Haver* ƒ 2 50 à ƒ 3. — *Graauwe Erwten* over het geheel niet droog ƒ 11 à ƒ 12.

Waterhoogte te Arnhem.

Den 29 Aug. 1 El 5 Palm 5 Duim; gew. 0 D. ger. 5 D.

Te Arnhem, bij G. J. THIEME, Boekdrukker.